

LOGICA VAN BEWIJS TOT SPEL

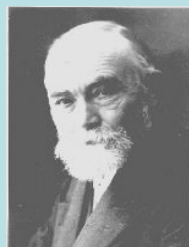
PANAMA, Noordwijkerhout, 20 Januari 2011

Johan van Benthem <http://staff.science.uva.nl/~johan/>

Institute for Logic, Language and Computation, University of Amsterdam
Center for the Study of Language and Information, Stanford University
Institute of Philosophy, Tsinghua University Beijing

Facebook van de Logica

Wat Betekent dat Spijkerschrift?

$$\not\vdash A \vee \neg A$$

De Gids, maart 2008

Een Postzegel vol Logica

Klassieke Propositieloga

Sudokuregel $A \vee B, \neg A \models B$,

conclusie B volgt uit de premissen $A \vee B$ en $\neg A$.

Propositieloga, Boole, “Laws of Thought”, 1847.

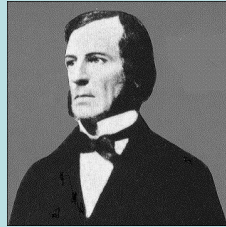
Volledig wiskundig systeem van geldige redeneerwetten.

Binair rekenen met waarheidswaarden 0 (onwaar), 1 (waar).

Leibniz, 1700: bouw redeneermachines met binair rekenen.

Moderne versie: Boolese circuits beheersen uw computer.

Logica en Rekenen

Drie Hoofdwetten

Wet van de Identiteit $A \Rightarrow A$

Non-Contradictie $\neg (A \ \& \ \neg A)$

Uitgesloten Derde $A \vee \neg A$

Komen in diverse culturen voor:

- Interpretaties
- beschrijving van de wereld,
  - patroon in conversatie en dialoog.

Van Waarheid naar Bewijs

Wiskundige waarheid: alleen via *bewijs*?

Brouwer-Heyting-Kolmogorov interpretatie:

Bijv. bewijs van $A \& B$ is een paar van een bewijs voor A en een bewijs voor B ,
bewijs van $\neg A$ is weerlegging van A .

Uitgesloten derde zegt dan dat
elke bewering is bewijsbaar of weerlegbaar.

In strijd met Gödel's Onvolledigheidsstellingen.

Twisten we dan nog wel over hetzelfde principe?

Intuitionistische Logica

Veel oude principes blijven geldig: bijv. $\neg(A \& \neg A)$.

Reductio ad Absurdum:

Uit A volgt tegenspraak, dus $\neg A$.

Niet geldig: Uit $\neg A$ volgt tegenspraak, dus A .

Intuitionistisch: $\neg\neg A$ niet equivalent met A .

Klassieke logische negatie is zwakker.

Intuitionist ontkent Uitgesloten Derde, weerlegt het niet:

$\neg(A \vee \neg A)$ is niet geldig, $\neg\neg(A \vee \neg A)$ juist wel.

Van Bewijs Naar Informatie

Beth Modellen, informatiestadia,
proces loopt van links naar rechts

E.W. Beth

In stadium 1 is de disjunctieve bewering $A \vee \neg A$ onwaar.

In eindpunt 2 geldt klassieke logica. Daarom ook $\neg\neg(A \vee \neg A)$,
want de combinatie $\neg\neg$ betekent “uiteindelijk in het proces”.

Bomen in het algemeen *vertakkend*, soms zelfs *oneindig*.

Dialogospelen

Bewijs als intersubjectieve conversatie.

Argumentatie *spel* met Proponent, Opponent.

Verdedig $A \vee B$: speler *kiest* welke zij verdedigt.

Aanvallen $A \vee B$: val beide aan (de *ander* kiest).

Negatie $\neg A$ geeft *rolwisseling* tussen de spelers.

Geldigheid: *winnende strategie* voor Proponent.

Observatie: de Sudoku regel is in deze zin spel-geldig,
en evenzo alle intuitionistische redeneerprincipes.

maar Uitgesloten Derde niet (‘keuze komt te vroeg’).

Paul Lorenzen

Logica en Oplossen van Spelen

Stelling van Zermelo In elk 2-persoonsspel van eindige diepte met win/verlies heeft een van de twee spelers een winnende strategie.

Stel het spel duurt 1 zet, en Speler I begint. Dan heeft I óf een zet die tot winst leidt (en I's winnende strategie is: 'kies zo 'n winnende zet'), óf alle zetten leiden tot verlies voor I, en in dat geval heeft juist Speler II een winnende strategie ('wacht af, en win'). Enzovoorts.

Uitgesloten Derde! Vele logische spelen in dit genre.

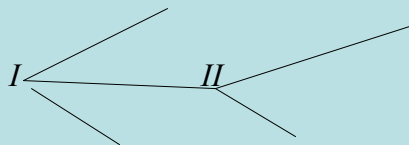
Verband met Schaken (herontdekking door Euwe).

Spelen in Wiskunde

Brouwer's definitie van dimensie: spelen in topologie.

[Dekpuntsstelling: bewijs niet intuitionistisch...]

Zermelo's Stelling ook voor *oneindige spelen*?

Of **I** heeft een winnende strategie, of **II** heeft een strategie die **I** *verhindert om ooit een winnende positie te bereiken.*

Genoeg voor winnende strategie voor speler **II**?

Spelen in grondslagen verzamelingenleer:

Axioma van Gedetermineerdheid.

Logica en Speltheorie

Numerieke *voorkeuren*, Backwards Induction.
Onvolledige informatie, Nash *evenwichten*.
Gemeenschappelijke kennis *rationaliteit*.

Marie Curie Center Gloriclass

EUROCORES Programme
European Collaborative Research

LogICCC - Modelling intelligent interaction
Logic in the humanities, social and
computational sciences

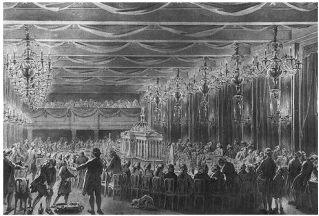
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM
RESEARCH TRAINING SITE GLORICLASS

► Research Training Site GLORIClass: Halftime Event

Research Training Site
GLORIClass

The Main Themes
People
Opening Event
Halftime Event
GLORIClass Seminar
Events
Guests
Open Positions

Halftime Event
The Marie Curie Research Training Site GLORIClass took up its work in February 2006. Now it's coming up to the half-way point, the GLORIClass Halftime Event.
On February 13, 2008, we will celebrate this event. It will take place at the historical *Doelenzaal* of the university library.

Time: 09:30
Location: Universiteitsbibliotheek, Singel 425, 1012 WP Amsterdam
How to get here: From Central Station, take train number 1, 2, or 5 to Koningsplein. [Cross the river and turn left to Singel.](#)
Contact: [Comnoise](#) "mbsauder" + the at-sign + "science.uva.nl"

Interactief Rekenen

Modern rekenen is interactief: informatica ~ speltheorie.

Spelalgebra is procesalgebra. Naast keuze ($\vee$, $\&$) en rolwisseling $\neg$ nu ook *sequentieel product* $A \bullet B$ van spelen, en zelfs *parallele compositie* $A+B$:

Copy Cat U schaakt simultaan, als Wit en Zwart. Laat Fisher als Wit openen, *copieer* zijn zet in het andere spel als Wit, en blijf daar, zodat hij nu aan de beurt is. Copieer dan zijn antwoord terug. Etc. Hetzelfde spel in beide spelen, U wint er één.

Samson Abramsky

Rijkere logica.

Logische pointe: $A + \neg A$ is geldig!

Een Serie Postzegels?

niet $A \vee \neg A$

$\neg(A \vee \neg A)$

$A + \neg A$

Andere Informatiebronnen

Chinese Logica: Drie Bronnen

Mo Tze (470 – 390 v. Chr.)

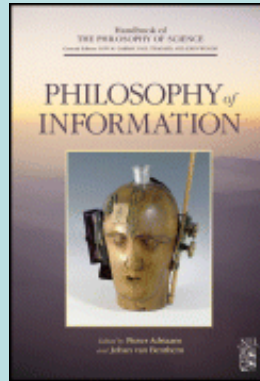
ZhuangZi & de Vissen

Zhi: Wen, Shuo, Qin □ □ □ □

Ook een sociale dimensie van informatie over elkaar:

Kennis ontstaat door *bewijs*, *ervaring* en *vragen*.

Informatiestromen

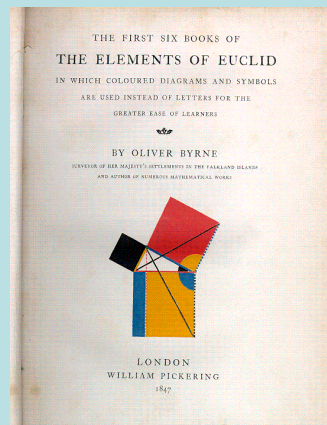

Handbook Philosophy
of Information, 2008

Logica: Bewijs en Conversatie

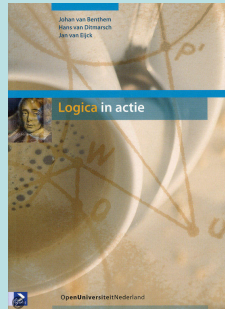
Euclides Elementen

Plato Dialogen

Opencourse Logic in Action

**Propositielogica, Predikaatlogica, Logica van kennis,
Dynamische logica van handelingen, Logica en spel.**

Opencourse team

<http://staff.science.uva.nl/~jaspars/logicinaction/>

Coda: Logica in de Oriënt

Shah Abdul Aziz:

The Hindus have a special inclination for mathematics.

The Franks have a special aptitude for industry and technology.

But their minds, with few exceptions, cannot grasp
the finer points of logic, theology, and philosophy.”

Iran 2009

Iran Journal of Mathematics Education

